

אין עוד מלבדו
על יחיד ומיוחד

בית שלמה

פרוייקט התשמיים כסא ודארין קדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ויא זה מקום מנוחתי

פרשת בחוקתי תשפ"ב

גליון 291
נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מור"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
ר' זאב ב"ר משה חיים
רבן שמעון בן יוחאי
רבינו משה ב"ר ישראל
הרה"ק רבי שלמה מקשאנוב ב"ר משה
הרה"ק רבי אורי מראהטין ב"ר יצחק
רבינו מאיר ב"ר ברוך מרוטנברג
הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב ב"ר יוסף
הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל ב"ר מנחם
נחום
הרה"ק רבי יצחק אייזיק הלוי מפרעמיסלא
ב"ר יעקב
הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייביש מהוסיאטין
ב"ר ישראל מרוזן
הרה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרוי ב"ר
יעקב
הרה"ק רבי יהושע מדינוב ב"ר אריה לייב

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלחו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" (כ"ו, ג) – רש"י שתהיו עמלים בתורה

אחד שפעם לקח אותי טרמפ ועל הכסא שליך הנהג היה מונח ספר חק לישראל שאלתי אותו מה עושה כאן הספר והוא ענה שכל פעם שיש לו זמן פנוי הוא לומד מהספר ומה שלא הספיק במשך היום הוא משלים בערב בביתו אחרי שאר שיעורי התורה שיש לו אמרתי להם בצחות זה מה שכתוב אם בחקתי תלכו היינו מי שסוחר עימו לכל מקום שהוא הולך את "החוק" (לישראל) ובכל זמן פנוי לומד בו במקום להעביר את הזמן בדברים בטלים זהו מי שעמל בתורה ואדם כזה שגם מקפיד כל יום על לימוד חוק לישראל הוא זה אשר גם יזכה להגיד בבית דין של מעלה כי קבע עיתים לתורה

ללכת בחוקות הקב"ה ממילא הוא גם יקיים את שאר הדברים ולכן כותבת התורה אם בחקתי תלכו אם רק תתחילו ללכת בדרך הנכונה אני כבר אמשך להוביל אתכם על מנת שבסוף תזכו לכל הברכות הכתובות בפרשה וזאת כל זמן כאשר האדם רוצה את הדבר באמת

להסבר הפס' הנ"ל אספר סיפור שבדידי הווה עובדא פעם העברתי שיחה במקום פלוני ודיברנו על העניין של קביעת עיתים לתורה שאחת מהשאלות ששואלים את האדם בבית דין של מעלה הינה קביעת עיתים לתורה ואמרנו שהכי חשוב שהלימוד יהיה קבוע כל יום ולא משנה מהי כמות הלימוד משנה ביום שתי הלכות ליום העיקר שהלימוד יהיה קבוע ועקבי לפתע קם אחד מהקהל ואמר א"כ אף אחד לא יענה בחיוב על שאלה זו כיוון שלא ניתן לעשות כדבר הזה עניתי לו שאני מכיר לפחות אדם אחד שיענה בן כשישאלו אותו האם קבע עיתים לתורה ומי זה התפלאו כולם עניתי טכנאי מחשבים

נשאלת השאלה מדוע התורה אומרת תלכו ולא אם את חקתי תעשו והתירוץ בס"ד לענ"ד הוא שידוע שבדרך שאדם הולך מוליכין אותו היינו אם אדם רוצה לחזור בתשובה אמיתית הקב"ה מסייעו ככתוב הבא להטהר מסייעין בידו יוצא א"כ שאפילו אם האדם רק רוצה

"לא תעשו לכם אילים ופסל ומוצבה לא תקימו לכם ואבן משפית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה פי אני ה' אלקיכם – את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'" (כ"ו, א – ב)

הבן יהוידע במקום מבאר וכותב "כל המשמר שבת כהלכתו י"ל תיבת כהלכתו לשון יתר הוא ונ"ל בס"ד דהלכות שבת הם ט"ל מלאכות ואמרת טעם למספר זה מאת השי"ת היה כך לעשות אזהרת שבת כמספר ט"ל לרמזו אע"פ שחומר האדם יראה את השבת כמשא כבד מכח אזהרותיו הנה האדם צריך להתגבר על חומרו וישמור שבת במנוחה שיהיה נוח לו בשמירתו כמו הטל שיורד בנחת וכמ"ש תול כטל אמרתי וז"ש כל המשמר שבת כהלכתו דייקא ר"ל תהיה נוחה עליו שמירתו כמו הטל הרמזו בהלכות השבת. או יובן הכוונה כמו הטל שיורד בהסתר כן האדם ישמור השבת בהסתר שהוא הרהור הלב וכיון דשומרו גם בהרהור שהוא בהסתר אז כדאי הוא לכפר אפילו על עוון ע"ז" עכ"ל

הגמרא במסכת שבת (ק"ז, ע"ב) כותבת "אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו אמר רב יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וכתוב בתריה ויבא עמלק אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנא כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'" ונראה שגמרא זו מדברת על סמיכות הפס' בפרשתנו שכן הפס' הראשון מדבר על עניין ע"ז וסמוך לו הפס' המדבר על שמירת שבת

"ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם" (כ"ו, ה)

כותב הרב מרדכי דוד אלפרט ב"ר חיים שבתי בספרו בנין דוד ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ גו' וההמשך של הפסוקים הוא דאם יש רעב בעיר אזי נתרבו גולנים וחומסין לכן אמר ואכלתם לחמכם לשובע א"כ יהי שלום בארץ כי לא יהיו גולנים כיון שיהיה לכולם מה לאכול לכן ושכבתם ואין מחריד מפני הגולנים

פרקי אבות פרק ה'

הוא היה אומר, בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחפה, בן עשרים לרדוף, בן שלשים לפח, בן ארבעים לפינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוב, בן מאה פאלו מת ועבר ובטל מן העולם. (משנה כ"א)
בן בג בג אומר, הפך בה והפך בה, דכלא בה. ובה תחוי, וסיב ובלה בה, ומנה לא תזוע, שאין לה מדה טובה הימנה. (משנה כ"ב)

ניתן לפרש בס"ד את סמיכות המשניות הנ"ל כי אם ישאל אדם את עצמו שאמנם עד גיל שמונה עשרה הוא צריך להיות עסוק בלימוד התורה אך כדברי המשנה מגיל שמונה עשרה כבר נראה לכאורה כי הוא צריך לעשות גם דברים אחרים שנראים שהם לא קשורים בלימוד התורה

על זה בא בן בג בג ואומר הפוך בא והפוך בא דכלא בא היינו שכל מה שאדם עושה צריך לבוא מתוך התורה והתורה צריכה להיות מרכז חיי ואת כל צרכיו האדם יכול למצוא דרך התורה שכן הכל נמצא בתוכה

משנת הצדיק – חכם עזרא עטיה זצוק"ל זי"ע – י"ט אייר

הרב עזרא עטיה נולד בחלב (ארם צובא) שבטוריה לרב יצחק עטייה והרבנית לאה, שניהם ממשפחות רבנים בקהילה החלבית. מצד אביו הוא צאצא של הרב שם-טוב עטייה תלמידו של הרב יוסף קארו המיוחס עד דוד המלך ומצד אמו הוא צאצא של הרב אליהו שמאע הלוי מחבר הספר "קרבן אשה". חכם עזרא נולד אחרי שנים רבות שבהן התקשתה אמו להביא ילדים. מסופר כי אמו הלכה עד לעיר טדף שבצפון חלב, להתפלל בבית הכנסת של עזרא הסופר ושם נדרה שאם תיפקד ותלד בן, תקרא את שמו עזרא ותקדיש את כולו לתורה.

בילדותו התחנך הרב עטיה בעיר חלב אצל הרב יהודה (אצלן) עטייה והרב שאול מטלוב עבאדי. כבר בגיל צעיר ייעדו הרב אצלן לגדלות והחל ללמוד מסכתות קשות בש"ס. המשפחה עלתה לארץ כאשר היה הרב בגיל 16. על אף המצב הכלכלי הקשה ביותר של המשפחה לא נשלח הרב עזרא לעבוד לפרנסת הבית, בשל הבטחת אמו להקדיש אותו לתורה. הרב עטייה נודע בהתמדתו. הרב יצחק ניסים סיפר כי הרב עזרא עטייה שימש לו כמקור השראה ללימוד בהתמדה. בשנת 1907 הוא החל ללמוד בישיבת אוהל מועד, לימים ישיבת פורת יוסף, כאשר ראשי הישיבה היו הרב רפאל שלמה לניאדו והרב יוסף ידיד הלוי. בישיבה היה נחשב לעילוי וזכה אף להיות חברותא של הרב יוסף ידיד הלוי. בשנת 1908 הוא התחתן עם בוליטה סאלם, בתו של הרב אברהם סאלם.

בתחילת מלחמת העולם הראשונה התבקש על ידי הרב אברהם חיים עדיס לעבור למצרים על-מנת לחמוק מגיוס לצבא העות'מאני כך שיוכל להמשיך ללמוד תורה. במצרים לימד תורה במשך שמונה שנים בישיבת "כתר תורה" ובישיבת "אהבה ואחוה". כשחזר לארץ החל ללמוד בישיבת פורת יוסף שנסודה ב 1923-כמשגיח, לאחר מותו של ראש הישיבה, הרב רפאל שלמה לניאדו, נתמנה לראש הישיבה. הוא כיהן במשרה זו במשך 45 שנה, עד לשנת 1970.

בישיבה זו העמיד תלמידים הרבה, ורבים מהם הפכו לאור מכן להיות ראשי קהילות בישראל בארצות הברית ובדרום אמריקה. המפורסם מבין תלמידיו הוא הרב עובדיה יוסף אשר הרב עטייה שימש עבורו כאב רוחני. תלמידים מפורסמים נוספים הם: הרב יהודה צדקה, הרב בן ציון אבא שאול, הרב מרדכי אליהו, הרב חיים דוד הלוי, הרב דוד שלוש, הרב ציון אבא שאול זצ"ל, ואמרתיה להם: תגידו, מה אמר מרן הרב כשהיינו במקום כזה וכזה, ואיך הוא פסק את ההלכה. ואמרו לי: מקובל מאוד על הרבנים צבי פסח פרנק והחזון איש. החזון איש אמר עליו שסברתו בשל אחד מן הראשונים.

חכם עזרא עטיה נפטר במוצאי ל"ג בעומר, י"ט באייר תש"ל (1970) הוא נטמן בהר המנוחות בגבעת שאול בירושלים. השאיר אחריו שישה בנים ובת אחת. אחד מבניו, הרב דוד עטייה, היה חבר בבית הדין בירושלים והקים בית מדרש לזכרו בשם "היכל עזרא".

סיפר הרב מרדכי אליהו זצ"ל: "כשנפטר מורנו ורבנו הגאון הרב עזרא עטייה ע"ה – ראש ישיבת פורת יוסף, ביקשו ממני להכין את נוסח המודעה, וכתבתי 'רב רבנו', כלומר הרב של כל הרבנים הספרדים בארץ ובעולם. משראה זאת חכם נתן סלם זצ"ל, שהיה גיסו, אמר לי: האם בחיים חיותו הוא היה מסכים שיכתבו עליו כך? אמרתי לו: בחיים לא היה מסכים, אבל אחר מיתה ודאי יסכים. אמר לי: מהדין יש לך חידוש זה? באותו רגע נכנסו דודי, ראש הישיבה הגאון הרב יהודה צדקה זצ"ל, והרב בן ציון אבא שאול זצ"ל, ואמרתיה להם: תגידו, מה אמר מרן הרב כשהיינו במקום כזה וכזה, ואיך הוא פסק את ההלכה. ואמרו לי: כשנפטר מורנו ורבנו חכם אברהם עדיס שהיה בעל רוח הקדש, רצה הרה"ג עזרא עטייה להספידו ולומר עליו 'בעל רוח הקדש' וכו' ואח"כ אמר לעצמו הכיצד אספיד עליו כך, הרי בחיים חיותו אם הייתי אומר עליו כך, היה כועס עלי. אח"כ הוא רואה בהקיץ את רבי אברהם עדיס עומד מול עיניו ואומר לו: תגיד מה שאתה רוצה. בשמיים אין גאווה". אמר להם מרן הרב אליהו: כמו שהרב עזרא עטייה אמר על רבי אברהם עדיס את האמת כך אנחנו יכולים לומר עליו את האמת ואין חשש לגאווה.

את הסיפור הבא סיפר הרב יוסף חי סימן טוב: בעת שעשו מעמד חנוכה הבית לישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה, עשו ערב הוקרה גדול ומכובד לעשרים ונדיבי העם שתרמו להקמתה של פורת יוסף, וכאשר נעמד ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל לשאת את המשא המרכזי פרץ בבכי, עד שדמעות הציפו את עיניו וקולו נחנק מדמעות, מתח אדיר ניסר בחלל האויר ואלפי המשתתפים התפלאו על מה ראש הישיבה נסער בבכי, הלא עתה קמה וניצבת לה הישיבה בשיא תפארתה בבניין רחב ידיים למרגלות שריד בית מקדשינו ונדיבים רבים משחרים לפתחה, בהשתדלותו הרבה של בעל הבן איש חי רבינו יוסף חיים מבבל זצ"ל, אשר חזה ברוח קדשו את אחריתיה של ישיבת פורת יוסף ושינס מותניו לסידה ולהקימה. תשובתו של רבי עזרא עטיה לפשר התפרצותו בבכי לא אחרה מלבוא, לאחד דקות ספורות הוא פתח את דבריו ואמר רבותי, אנו עדיין שרויים בגלות, במקום שיעשו ערב הוקרה לבני הישיבה הממיתים עצמם באהלה של תורה יומם ולילה, עושים הוקרה לעשרים ונדיבי העם, למה שלא יעשו ערב הוקרה לרבנים המוסרים נפשם להנחיל את התורה לדורות הבאים, ולבחרים המשליכים אחריו גוים כל תענוגי עולם ועוסקים בתורה בשקידה והתמדה על זה אני בוכה"

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

בני שלמה – הרה"ק רבי שלמה ב"ר משה אמסלם זצוק"ל זי"ע

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם"

יש מקשים למה נקט לשון אם ועוד אמאי קאמר לשון הליכה ואפשר בהקדם מה שכתב הרב שושני לקט (מזמור קיט) אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' נראה עפ"י מה שכתבו חכמי המוסר אם אינו הולך בדרך הישר אע"פ שידע ולמד הרבה משכחין אותו תלמודו לעתיד לבוא ואין מאומה בידו אומנם אם היה ירא ה' באמת אז נהפוך הוא מלמדין אותו הרבה ומכל שכן שלא ישכח ממנו מה שיגע בו בעולם הזה לזה אמר אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' הם הולכים שמה עם תורת ה' כעניין אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו והנה פירש רש"י אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה וזה שאמר אם בחקותי תלכו ר"ל אם תרצו שלא תשכח מכם זה אם ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם צריכים אתם לשמור מצותי ועשיתם אותם ועל ידי כן לא תשתכח מכם התורה לעתיד לבוא

א"י אפשר בהקדם מאז"ל בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין והנה פירש רש"י ז"ל אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה ועל ידי כן ואת מצוותי תשמרו וכו' שעל ידי עסק התורה לכוף יצר הרע המסית והמדיח אתכם מלשמור מצוות ה' וממילא רווחא ואת מצוותי תשמרו ועשיתן אותם. שוב ראיתי לרבינו האלגאזי זצ"ל בשא"י פ"ז שכתב כן ושמחתי שכיוונתי לדעת קדוש

א"י אפשר בהקדם מה שכתוב במסכת תענית שאין הגשמים נעצרים אלא בשביל ביטול תורה עוד נקדים מ"ש הגאון חיד"א בחומת אנך פ' בראשית דמלת בראשית היא אותיות בר- אשית כי בזכות התורה ניתן לחם לכל בשר עכ"ד וז"ש אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה כפירוש רש"י ז"ל אז עי"ז ונתתי גשמיכם בעתם שאין הגשמים נעצרים אלא בשביל תלמוד תורה ה' נתן לחם לכל בשר

סגולה לפרנסה – קיום תורה ומצוות

"והשיג לכם היש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם" (כ"ו, ה')

ישנו דיון האם צריך האדם קודם להתעסק בעשה טוב ואח"כ בסור מרע או שקודם בסור מרע ואח"כ בעשה טוב ובאה התורה ללמד כי אם האדם יתעסק בעשה טוב אז ממילא לא יהיה לו זמן לעסוק ברע וכך יתקיימו שני הדברים יחדיו וניתן לראות רמז לכך בפסוק הנ"ל שכן דיש רומז לעשה טוב בחינת דברים דיש לעשותם ובציר רומז על דברים שיש להיבצר ולא לעשותם ועפ"י הנ"ל נסביר והשיג לכם דיש את בציר היינו אם האדם יעסוק בעשה טוב לא יהיה לאדם זמן להתעסק ברע ובציר ישיג את זרע ואף אם ירצה היציה"ר שיעשה רע

ישיג את זרע היינו שיעסוק בטוב בחינת זרע צדקות וימשוך את היציה"ר אל בית המדרש ויעסוק שם בתורה בחינת ואכלתם לחמכם שאין לחם אלא תורה כמו שנאמר לכו לחמו בלחמי וילמד בכל חלקי התורה הן שבכתב והן שבע"פ שכן לשבע רומז על תורה שבכתב שיש בה שבעה חומשים כנודע וכן משנה עם הכולל עם ששה סדרי משנה עולה למניין לשבע ואז וישבתם לבטח בארצכם היינו שיזכה האדם לאמונה ובטחון בקב"ה ויזכה לחיים טובים ומאושרים והצלחות בכל מכל כל גם בעולם הזה וגם בעולם הבא